

Maailma ilman talouskasvua

Degrowth-liikkeen mukaan nykyisellä, jatkuvaan talouskasvuun perustuvalla yhteiskuntajärjestelmällä ei ole tulevaisuutta. Talouslaskun yhteiskunnassa rahat kohdistettaisiin ihmisten ja luonnon hyvinvoinnin lisäämiseen.

Taloudessa on totuttu ajattelemaan, että hyvinvointiyhteiskunta perustuu bruttokansantuotteen jatkuvaan kasvattamiseen. Ilmastokatastrofin uhkaamassa maailmassa yhä useammat ovat kuitenkin alkaneet kyseenalaistaa talouskasvun tavoittelun mielekkyyden.

Syksyllä 2018 yli 200 tutkijaa vetosi EU-päätäjiin viestillä ”Eurooppa, on aika lopettaa kasvuriippuvuus”. Samaa viestiä julistaa ilmastoaktivisti **Greta Thunberg**. Maailmanlaajuinen Degrowth-liike haluaa purkaa talouden kasvupakon ja kannattaa poliittisten tavoitteiden siirtämistä ympäristön kestävyteen ja inhimilliseen hyvinvointiin.

– Jo bruttokansantuote-käsitteen kehittäjät 1940-luvulla alleviivasivat, että se mittaa vain taloudellista toimeliaisuutta, ei hyvinvointia. Se on helppo ymmärtää, kun ajattelee, että mikä tahansa sota tai luonnonkatastrofi lisää bkt:tä, Maan ystävien hallituksen jäsen **Olli-Pekka Haavisto** sanoo.

Talouskasvun hallitsematon pysähtyminen aiheuttaisi huomattavaa inhimillistä kärsimystä. Haaviston mukaan ihmiskunta on kuitenkin tilanteessa, jossa nykyinen talousjärjestelmä tulee väistämättä romahtamaan. Siksi yhteiskuntaa tulisi alkaa järjestelmällisesti muuttaa suuntaan, jossa elämän hyvyttä ei mitata tavaroilla tai palveluilla.

– Työväenluokalle tämän pitäisi olla helppo ymmärtää. Esimerkiksi ammattiyhdistysliikkeissä yhteistoiminta ja vahva solidaarisuus ovat keskeisellä sijalla. Ne tuottavat mielekkyyden kokemusta, elämään laatua, joka ei ole rahalla mitattavissa, Haavisto sanoo.

UTOPIA VAI AITO VAIHTOEHTO?

Olisiko maailma ilman talouskasvua aidosti mahdollinen, ja mitä se merkitsisi työpaikoille? Olli-Pekka Haavisto muistuttaa, etteivät työelämä ja yhteiskunta ole koskaan historiansa aikana olleet vakaita. Muutamassa vuosikymmenessä suuri joukko ammatteja on hävinnyt, mutta samalla tilalle on tullut paljon uusia.

– Kun ymmärtää jatkuvan muutoksen olemassaolon, siihen on mahdollista vaikuttaa siten, että tärkeimpänä tavoitteena on elämisen hyvyys. Ei ole mitään syytä ajatella, että syntyisi totaalinen työttömyys tai hyvinvointivaltio romahtaisi.

Valmista vaihtoehtoista talousmallia ei vielä ole olemassa. Haaviston mukaan on kuitenkin selvää, ettei niin sanottu vihreä kasvu ole riittävä suunnanmuutos.

– Maailmassa ei ole riittävästi harvinaisia maametalleja, jotta kaikki henkilöautot voitaisiin korvata sähköautoilla. Ja vaikka paperin kierrätys on lisääntynyt, metsiin kohdistuva rasite on samalla vain kasvanut.

Haaviston mukaan sähköautojen sijaan pitäisi kehittää entistä enemmän julkista liikennettä. Samalla tavalla ekologisen kestävyys tulisi olla päänäkökulmana muissakin ratkaisuisa aina koulutuksesta ruoantuotantoon.

Kansainväliset raportit esimerkiksi nopeasta lajikadosta kertovat, että aikaa muutoksen toteuttamiseen on jäljellä enää vuosia tai enintään vuosikymmeniä. Kiireellisimmin haitallisen talouskasvun pysäyttämistä vaaditaan rikkaissa länsimaissa, jotka ovat kuluttamisellaan päävastuussa nykyisestä ympäristökatastrofista.

ERJARVOISUUS NOUSUUN?

SAK:n pääekonomistin **Ilkka Kaukorannan** mukaan talouskasvu sinänsä on myönteinen asia. Tuottavuuden ja ostovoiman kasvu antaa paitsi mahdollisuuden kuluttaa, myös lisätä vapaa-aikaa.

– Perinteisesti kasvua on kuitenkin haettu keinoilla, jotka heikentävät ekologista kestävyttä. En kuitenkaan näe, että kyse olisi sovittamattomasta ristiriidasta, vaan että on mahdollista kasvattaa taloutta myös ekologisesti kestäväällä tavalla.

Jos tuottavuuden kasvu pysähtyisi, pysähtyisi hyvinvointi Kaukorannan mukaan nykyiselle tasolle. Siksi talouslaskun yhteiskuntaan siirtyminen merkitsisi eriarvoisuuden kasvua.

– Yhteiskunta muuttuisi nollasummapeliksi, jossa yhden kansanjoukon osaa ei enää voisi

parantaa ilman, että se samalla heikentäisi jonkun toisen oloja.

Tuottavuuskasvu ja teknologinen kehitys voisivat myös jatkua, mutta kokonaistuotanto pysähtyä työajan lyhenemisen kautta. Silloin aineellinen hyvinvointi ei enää lisääntyisi, mutta vapaa-aikaa olisi enemmän. Jotta julkiset palvelut voitaisiin säilyttää entisellään, veroastetta täytyisi nostaa.

– En itse usko kasvun pysähtymiseen. Tuotannon tonnimäärässä voi tulla raja vastaan, mutta aina voi tehdä entistä parempia tuotteita, entistä helpommin. Tavaroiden sijaan voidaan tuottaa aineettomia asioita kuten digipalveluita ja teatteriesityksiä, Kaukoranta sanoo.

Kun ympäristöhaitat hinnoitellaan ja niitä verotetaan riittävästi, ne ohjaavat yrityksiä välttämään ympäristön kannalta haitallista toimintaa.

– Totaalinen degrowth-yhteiskunta edellyttäisi rajua tulojen uudelleenjakoa, jossa hyvätuloisilta otettaisiin entistä enemmän. Se olisi haastavaa ja köyhyyden vähentämisen kannalta hyvin ongelmallinen tilanne.

ROMAHDUKSEN MYÖTÄ UUTEEN NOUSUUN?

Valtakunnallisen Kohtuusliikkeen perustajiin kuuluvan, entisen Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun tutkijan **Timo Järvensivun** mukaan talouskasvun ei tulisi koskaan olla tavoite vain sen itsensä vuoksi. Tärkeämpää olisi miettiä, mitä itse asiassa halutaan kasvattaa. Ympäristönsuojelu voi johtaa talouden kutistumiseen, jolloin on pärjättävä ilman talouskasvua.

Talouden kasvusta riippumattomassa yhteiskunnassa lapsiin, koulutukseen, luontoon ja vanhuksiin panostettaisiin budjettirajoitteista välittämättä. Ihmisten perustarpeiden täyttymisestä pidettäisiin huolta esimerkiksi perustulojärjestelmällä.

Samaan aikaan perustarpeet ylittävää kerskakulutusta voisi leikata rohkeasti ja ympäristölle haitallista toimintaa verotettaisiin ankarasti. Seurauksena olisi rakennemuutos, Järvensivu uskoo. Hän vertaa yhteiskuntaa konkurssin partaalla olevaan yritykseen.

– Konkurssikypsää yritystä ei kannata kasvattaa lisää. Joskus konkurssin jälkeen sen sijaan saattaa seurata uusi nousu.

*Jenni Meronen
Kuva: Istockphoto*

Lue lisää

[Miljoonaa eläin- ja kasvilajia uhkaa sukupuutto](#)

[Yli 200 tutkijaa vaatii talouskasvun tavoittelulle vaihtoehtoja \(Maan ystävien tiedote\)](#)

[Asiantuntijat ehdottavat uutta mallia talouskasvun jälkeisen maailman rakentamiseksi](#)

[Kohtuusliike](#)

[Monitieteisen BIOS-tutkimusyksikön ekologisen jälleenrakennuksen ohjelma](#)

[Voima-lehden artikkeli bruttokansantuote-käsitteestä ja sen vaihtoehdoista](#)